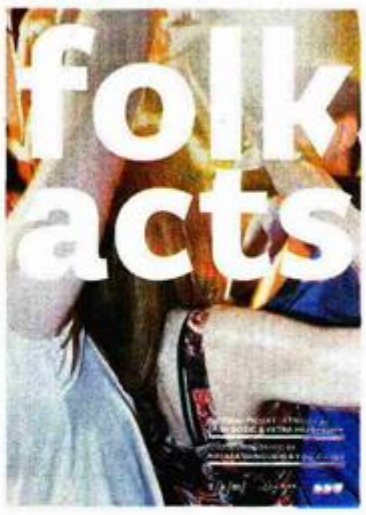
Zadarski list, 22.5.2016, str. 25, A3

Evidencijski broj / Article ID: 16655052
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

Uz predstavu »Folk Acts« Petre Hrašćanec i Saše Božića, premijerno izvedenu u Zagrebačkom kazalištu mladih

TUGOVALNA GLAZBA I NJEZINA MEDICINA

Country glazba je bjelački blues – izjavio je Little Richard komentirajući ikonu američke folk scene, Johnnyja Casha. Na istom bismo tragu mogli reći da su narodnjaci balkanski blues, odnosno da svaka kultura ima svoju tugovalnu frekvenciju i glasove koji u sebi skupljaju i vrtlože kolektivnu muku, baš kao i kolektivne mitove o glamuroznoj, upravo veličanstvenoj patnji.

U predstavi engleskog naziva »Folk Acts« (mogući prijevodi: »Narodne izvedbe« ili »Narodni činovi«), redatelj Saša Božić i koreografkinja Petra Hrašćanec sučeljavaju kavansku pjevačicu Višnju Vitas i kazališnu umjetnicu Natašu Dangubić, gradeći predstavu kao neku vrstu duela između dva shvaćanja izvedbe.

Krotiteljica publike

Za Višnju Vitas izaći pred publiku znači »bocnuti emociju, a s njome bocnuti i novčanik«. Iz noći u noć, pri čemu izvedbe u klubovima narodne glazbe obično počinju oko ponoći i traju do zore, pjevačica je »šef(ica) kriznog štaba«, kako sama priznaje, a pomalo i »kvočka koja brine za svoje piliće«. Njezina je teza da nitko u kavanu ne dolazi sretan, dakle prvenstveno je važno priznati i dotaknuti bolne emocije, a onda ih po mogućnosti i »osloboditi« izvedbom koja se oslanja na stradalački pathos.

Teme o kojima najčešće pjeva su bolna emigracija (»Šta mi vrijedi Amerika...«), prekinuta prijateljstva, izgubljene ljubavi. Dominantno muška publika u kontaktu s pjevačicom konačno otpušta ventile svoje dugo propisane društvene suzdržanosti, jecajući i zahtijevajući reprizne izvedbe posebno potresnih napjeva.

No Višnja Vitas nije samo terapeuktinja naoružanih očajnika, nije samo majčinsko naličje militarstičke kulture, nego i glasovno fascinantni performer, usporediv s traumatskom glasovnom paletom jedne Janis Joplin. Premda joj nedostaje formalno glazbeno obrazovanje, baš kao i poznavanje stranih jezika, iskustvo pjevanja od 17. godine života stvorilo je bogatstvo, intenzitet, težinu i zavidan raspon njezina umjetničkog glasa, tamnog i dramatičnog alta, toliko »olujnog« da nosi bilo koji repertoar koji Višnja Vitas izvodi.

Lavica izvedbe

Nasuprot tome, glumica Nataša Dangubić naučila je (po zadatku) pjevati 200 melodija domaće narodne glazbe, a njezina je uloga u predstavi usmjerena prema ulozi (pre)naglašene glumačke samokritičnosti, odnosno priznanjima koliko se trese prije premijera, koliko strepi od neuspjeha, koliko dosljedno perfekcionistički kritizira svoje izvedbe, koliko truda ulaže u njihovu pripremu, koliko ozbiljno shvaća komentare na vlastiti račun (posebno one o dugotrajnom njegovanju pretjerano ironijskog modaliteta vlastite izvedbe), koliko joj je bilo zazorno – ali pomalo i zabavno – upoznavati lokalnu scenu narodnjačkih klubova.

Istovremeno, Dangubić je lucidni i veoma snalažljivi performer, samosvojna autorska scenska osobnost koja ne samo da vlada ulogom mitske glumačke »neurotičarke«, očito osmišljene da bude dosljedan kontrapunkt tobožnjoj pokerskoj smirenosti Višnje Vitas, nego je i velikodušna scenska kolegica, spremna pokloniti suigračici različite vrste unutarnje podrške.

Drugim riječima, nitko u ovoj predstavi nije onakav kakvim se deklarira, što je svakako vrlina uprizorenja. Posebno su efektne točke u kojima glumica i pjevačica svjesno igraju na iznenađivanje gledatelja zamjenom glumačkih i pjevačkih kompetencija, kasnije također zamjenom hrvatskog i američkog repertoara narodne glazbe, naposlijetku i pristankom na neočekivano izdašno citiranje literature rodnih studija. Kao što su ravnopravne u zamjenama, podjednako su hrabre i u prizoru »obračunavanja« pjevanim fragmentima popularnih kavanskih melodija.

Predstava u cjelini otvara zanimljivo pitanje koliko pjevač iz pjesme u pjesmu nužno glumi svoje uraganske osjećaje, baš kao i pitanje koliko duboko glumac može hiniti neku emociju, a kad ona zbilja urasta u njezinu ili njegovu ličnost, na taj način pretvarajući tijelo na pozornici u kompleksni instrument stalno stimulirane ranjivosti.

Najjači aduti predstave su upravo njezine izvođačice; podjednako dobro ugođene i divlje »nesalomive« kao dijaloški otvoreni scenski instrumenti

Trusni teritorij

I dok Višnja Vitas oblikuje svoju scensku personu kao neku vrstu dopuštenog javnog plača, Nataša Dangubić zafrkava se statusom »dive na zrnu graška« (u stalnom je scenskom jadikovanju i presvlačenju, s obaveznim štiklama i loknama), kao što se poigrava i granicama dozvoljenih reakcija svoje publike. Jer kad publika počne Natašu Dangubić tretirati kao kavansku pjevačicu, glumica im jasno daje do znanja da se neće odreći svojeg dramskog dostojanstva i strogog kazališnog skripta; još manje pristati na »kaos« interakcije ili pjevanje po narudžbi.

Saša Božić i Petra Hrašćanec već su imali seriju plesnih izvedbi na temu propitivanja ambivalentnog statusa »naručene« umjetničke akcije, dok je Božić nedavno radio i predstavu »Born to Please« na temu stapanja glumačkih i pjevačkih sposobnosti. Stoga i najnovija predstava »Folk Acts« nastavlja započetu liniju istraživanja trusnog teritorija popularne kulture, ali s naglaskom na različitim kvalitetama izloženosti glumačkog i pjevačkog glasa. Najjači aduti predstave su upravo njezine izvođačice; podjednako dobro ugođene i divlje »nesalomive« kao dijaloški otvoreni scenski instrumenti.

Nataša GOVEDIĆ

Foto ZKM

Nitko u predstavi nije onakav kakvim se deklarira – prizor iz predstave »Folk Acts«

Presscut d.o.o. -- Domagojeva 2, 10000 Zagreb, Croatia -- tel.: +385 1 4550 385, fax.: +385 1 4550 407 -- www.presscut.hr -- helpdesk@presscut.hr